

Особливості композиції поеми Данте Божественна комедія. Концепція світу й людини. Алегоричний зміст образів та епізодів. Жанрова своєрідність твору - ЗОЛОТІ СТОРІНКИ ДАЛЕКИХ ЕПОХ

Мета — формувати компетентності: *предметні* (знання особливостей композиції «Божественної комедії» Данте, алегоричного змісту образів та епізодів поеми; уміння опрацьовувати текст літературознавчої статті, складати її план; асоціативне й логічне мислення; доброту й милосердя; естетичний смак); *ключові* (уміння вчитися: пізнавальну активність; комунікативну: навички спілкування в колективі; інформаційну: уміння знаходити потрібну інформацію та презентувати її; загальнокультурну: прагнення літературної освіченості; світогляд).

Тип уроку: урок застосування знань, умінь та навичок.

Обладнання: портрет Данте, видання його творів, ілюстрації Г. Доре до «Божественної комедії», роздавальний матеріал.

Перебіг уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Перевірка домашнього завдання

· Відтворіть схему «Світоустрій у поемі Данте (за частиною «Пекло»)» на дошці.

2. Творчий переказ (робота у групах)

· У трьох групах по черзі (за ланцюжком) перекажіть прочитані пісні поеми Данте «Божественна комедія», висловіть власне ставлення до героїв-грішників. Порівняйте сучасне ставлення до їхніх гріхів із середньовічним:

1-ша група — про Франческу та Паоло (пісня 5), *2-га* — про Улісса (пісня 26), *3-тя* — про Уголіно (пісні 32-33).

III. ОГОЛОШЕННЯ ТЕМИ Й МЕТИ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Усне словесне малювання

· Віддавна люди прагнули за життя побачити, яким є рай — місце, де панує щастя та немає зла. Які асоціації викликає у вас слово рай? Уявіть рай. Опишіть його.

2. Вступне слово вчителя

— Сьогодні ми дізнаємося, яким був Рай на думку Данте та з'ясуємо, що вважали головним у раю за часів митця.

IV. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Слово вчителя з елементами бесіди

— Небесний рай перебуває в межах планет Сонячної системи: на Місяці, Меркурії, Венері, Сонці, Марсі, Юпітері, Сатурні й серед непорушних зірок відпочивають душі праведників.

На кришталевому небі, яке оточує небесний рай, перебувають янголи Світосаяна ріка відділяє ці сфери від Емпірею — світу безмежності, де перебуває Бог. Земні закони тут вже не діють, є лише божественний закон — любов.

- Чим Земний Рай відрізняється від Небесного?
- Чому душа Вергілія полишила поета біля Раю?
- Хто знайомив мандрівника з облаштуванням Небесного Раю?
- Розкажіть про Беатріче та її роль у житті Данте.
- Яку книгу присвятив Аліг'єрі дівчині?
- Що символізує в «Божественній комедії» душа Беатріче?

2. Співдружність мистецтв на уроці літератури. Практична робота

- Роздивіться ілюстрації Гюстава Доре до поеми Данте. Заповніть другий стовпець таблиці «небесний рай у «Божественній комедії»».

Очікуваний результат

Небесний Рай у «Божественній комедії»

Місяць (перше небо)	Тут перебувають душі людей, які не дотримали своїх обітниць, а
Меркурій (друге небо)	Містить душі честолюбних. Візантійський імператор Юстиніан р людей Бог
Венера (третє небо)	Притулок для душ люблячих людей
Сонце (четверте небо)	Два сузір'я душ найбільших мудреців
марс (п'яте небо)	Тут знаходяться душі воїнів, загиблих за віру. Поет розмовляє з д
Юпітер (шосте небо)	Притулок для душі справедливих людей
Сатурн (сьоме небо)	Тут перебувають душі монахів-«споглядальників», які служили Б

3. Робота з підручником (запис до зошитів)

- Самостійно опрацюйте матеріал підручника за темою уроку, складіть план прочитаного.

4. Перевірка виконаного завдання

5. Аналіз тексту літературного твору

- Скільки концентричних сфер у Раю? (9.)
- Що споглядають душі праведників? (*Велич Творця.*)
- Чим відрізняється Рай від Чистилища й Пекла? (*Рух і світло.*)
- Хто є третім провідником Данте у потойбічному світі? (*Бернар Клервоський.*)
- Із якими запитаннями звертається головний герой до праведників у Раю?
- Як звали прапрадіда Данте? (*Каччагвіда.*)
- Хто і з якими словами звертається до Діви Марії? (*Бернар Клервоський просить за Данте, щоб йому було дозволено побачити Бога. Про це ж благає і Беатріче.*)
- Що побачив Данте у Раю? (*Він побачив сяйво, у якому було видно три кола. Два з них були дуже схожі між собою — це були Бог-Отець і Бог-син. третє коло (Бог — святий Дух) являє собою сяйво, вогонь.*)
- Що відчуває герой поеми у цей час? (*«Відчув я величезне раювання», «тож розум мій глядів заціпенілий, Піднесений, уважливий, меткий, здивований і з дива спломенілий», «І міць зростала розуму і волі».*)
- Що зрозумів герой, побачивши Божество? Що є найголовнішим у Раю? (*«Любов, що управляє сонцем і зорями».*)

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Інтерактивна вправа «Мозковий штурм»

- Поміркуйте: що потрібно зробити, щоб рай настав на землі?

2. Літературний диктант

- У якому місті народився Данте? (Флоренція.)
- Як звали дівчину, у яку закохався Данте? (Беатріче.)
- Скільки разів він бачив її? (Тричі.)
- Що означає ім'я Данте? (Той, хто дарує.)
- Яку політичну партію підтримував поет? (Гвельфи.)
- Де навчався Данте? (У Болонському університеті.)

- У якому місті знайшов свій спочинок поет? (Равенна.)
- Назва книги, яку Данте написав після смерті Беатріче. («Нове життя».)
- Як називається твір Данте, у якому він описав подорож загробним світом? («Божественна комедія».)
- Кому належить епітет божественна до поеми? (Джованні Боккаччо.)
- Скільки пісень містить поема Данте? (100.)
- Хто з поетів перекладав поему українською мовою? (І. Франко, Леся Українка, М. Рильський, В. Самійленко, П. Карманський, Є. Дроб'язко.)

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Для всіх: підготувати словесне малювання «Таким я уявляю рай» (усно), уміти переказувати ключові епізоди частини III «Божественної комедії» Данте, прочитати дію I трагедії В. Шекспіра «Гамлет».

Випереджальне (творче): підготувати повідомлення про театр шекспірівської доби, про шекспірівське питання.

ДОДАТОК ДО УРОКУ

Цікаві факти про Данте Аліг'єрі

- Данте Аліг'єрі (поряд із Франческо Петраркою та Джованні Боккаччо) вважають творцем сучасної італійської мови. Саме Данте першим почав писати свої твори простою народною мовою, а не латиною.
- Італія протягом століть була поділена на безліч князівств та міст-держав. Тут спілкувались на багатьох діалектах і єдиної мови не існувало. На початку XIV ст. Італія познайомилася з поемою Данте Аліг'єрі «Божественна комедія». Приголомшлива популярність твору сприяла тому, що рідний для Данте тосканський діалект, яким було написано поему, став основою літературної італійської мови.
- Коли Данте заледве виповнилось 13 років, його заручили з Джеммою ді Донаті, через 14 років вони одружились, але істинним коханням та музою поета була Беатріче Портінарі.
- Хоча Данте й Беатріче були сусідами, розмовляли вони лише двічі: на світській вечірці, коли Данте було 9 років, і ще через 9 років, коли випадково зустрілись на вулиці.
- Попри те що в шлюбі з Джеммою він мав трьох дітей, Данте жодного разу не згадав ім'я дружини у своїх творах, а Беатріче присвятив більшість сонетів і

канцон зі збірки «La Vita Nuova» («Нове життя»), зробив її одним з головних персонажів «Божественної комедії».

- Пара Данте й Беатріче є уособленням закоханої пари, як Петрарка та Лаура, Трістан та Ізольда, Ромео та Джульєтта.
- Свого часу Данте навіть обрали на посаду пріора, але через конфлікт між партіями білих та чорних гвельфів поета було вигнано з Флоренції. Так почалися поневіряння Данте Італією: більше за життя до Флоренції він не повернувся.
- Данте Аліг'єрі помер дорогою з Венеції до Равенни у віці 56 років. Коли прах Данте транспортували з Равенни до рідної Флоренції, урну викрали монахи сусіднього монастиря, що не бажали розлучатися з поетом.
- 2008-го, майже за 690 років після смерті Данте Аліг'єрі, влада Флоренції скасувала рішення про вигнання поета з міста Проте громадськість назвала це рішення комерційним трюком для приваблення туристів.
- Похований Данте у Равенні, хоча влада Флоренції неодноразово прагнула перенести прах поета на його батьківщину: там навіть установили усипальницю, що й досі залишається порожньою.